

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Audiovizuální ukázky jako prostředek geografického vzdělávání

Autor práce: Lenka Morová

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Diplomová práce se zabývá využitím audiovizuálních prostředků ve výuce zeměpisu. Z cílů uvedených na s. 27 vyplývá, že záměrem autorky byl popis stavu věci z různých hledisek získaný shrnutím zkušeností od vzorku učitelů a jejich žáků. Uvedené „rozvětvené“ cílové zaměření znamená, že diplomatka zvolila cestu jít zvolenou problematikou ze široka a tím po povrchu (nikoli vybrat určitý problém a ten sledovat do hloubky). Obě cesty jsou samozřejmě možné, polemická se však jeví na cíle navazující volba výzkumných otázek zvláště pak

- 1) jejich příliš vysoký počet (tj. 8) podporuje „klouzání“ po povrchu, což se mj. projevuje tím, že odpověď na určitou výzkumnou otázku (např. Jaké jsou výhody a nevýhody využívání ...) autorka získává z odpovědí na jednu otázku položenou v rozhovoru.
- 2) jejich formulace, zvláště výzkumné otázky uvozené výrazem „Jaké mají učitelé/žáci zkušenosti s ...“, jako výzkumné otázky, nejsou dle mého soudu vhodné, mají charakter vstupních otázek rozhovoru.
- 3) jejich nedůsledné napojení na vstupní předpoklady, uvedené na stránce 22.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Diplomantka v seznamu literatury uvádí 32 titulů, z toho 6 z nich jsou v anglickém jazyce. Většina citovaných prací má mezioborový charakter, resp. pouze u 4 z nich je zřejmá aplikace v geografii. V souvislosti s obsahovým zaměřením práce je pro mě překvapující, že autorka se opírá i o poměrně četnější počet starší literatury (13 prací je z roku 2005 a starší, např. i z roku 1970, 1972, 1974). Na druhou stranu v úvodu práce autorka uvádí, že se jedná o aktuální téma. U obhajoby práce požadují proto vysvětlení, zda aktuálnost tématu je také podpořena současným výzkumem, zvláště pak v zahraničí (1. otázka).

Z rozboru literatury vychází zejména druhá vnitřně členěná kapitola, nazvaná jako Teoretická východiska. Nejde však o teoretická východiska ve smyslu diskuse možných teoretických přístupů, nýbrž o obecné zarámování dané problematiky, kde důležité je obsahové přiblížení klíčových pojmů spojených s audiovizuální výukou. Subkapitola 2.1, týkající se historického vývoje audiovizuálního obrazu, je proto dle mého soudu nadbytečná.

Vnitřní členění této 2. kapitoly nepovažuji za optimální volbu, mj. proto, že zde má nelogické postavení důležitá subkapitola 2.7, tj. Přehled předchozích výzkumů. Škoda jen, že autorka více nerozvádí, jak na tyto výzkumy navazuje a v čem je rozšiřuje. Vhodné by bylo také komentovat jejich

vypovídací schopnost s ohledem na rok realizace výzkumu, zvláště u prvního výzkumu z roku 1991.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Diplomantka zvolené cíle práce naplňuje prostřednictvím kvalitativního výzkumu. Konkrétně realizovala 2 polostrukturované rozhovory – jednou s vybranými učiteli a podruhé s jejich žáky, zvolený počet respondentů je dostatečný.

Vhodnost volby kvalitativního výzkumu autorka nezdůvodňuje, předpokládám, že vysvětlení zazní u obhajoby práce (2. otázka). Určité rezervy vidím i v obsahové analýze odpovědí získaných z rozhovorů, protože autorka neuvádí její bližší metodiku.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Vlastní výzkum autorka uvádí v 3., 4. a 5. kapitole. I zde polemizuji s uvedenou strukturou a názvy kapitol, neboť výzkumnou část představují všechny tři zmíněné kapitoly, nejen kapitola třetí.

Při interpretování nejen výsledků vlastních šetření, ale i na předchozích stránkách práce, doporučuji autorce některé myšlenky vhodněji formulovat, protože jsou nepřesné či zavádějící. Uvádím dva příklady:

Na s. 17 „*Obecně se uznává těchto několik fází vyučovacího procesu: motivace, expozice, fixace, diagnóza a aplikace.*“ Je pravdou, že „obecně se uznávají“ jen tyto fáze? Kdo to tvrdí? Autorka tím mj. popírá model EUR, vycházející z pedagogického konstruktivismu.

V závěrečné kapitole na s. 48 autorka uvádí, že: „*Dotazovaní učitelé a následně i žáci potvrdili, že ukázky mají pozitivní vliv na jejich představitost, pochopení a zapamatování promítaného obrazu. ... v tomto ohledu lze také zabránit mj. tvorbě tzv. miskonceptů u žáků tím, že dostávají ihned názornou ukázkou a zpětnou vazbu*“. Velká zkratka je skryta v tvrzení, že tím, že žáci dostávají ihned názornou ukázkou, zabrání se tvorbě miskonceptů. Zvláště u ukázek „regionálního, popř. cestopisného“ zaměření může mnoho miskonceptů vzniknout, mj. tím, že dané místo se představuje ve zkratce (v omezeném čase) a očima daného autora.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Závěr práce je obsahem dvou kapitol, tj. 6. a 7 s názvem Diskuse výsledků a Závěr.

Kladně oceňuji skutečnost, že z textu 6. kapitoly je zřejmé, že autorka si je vědoma úskalí a tím i omezené vypovídací schopnosti výsledků získaných při kvalitativním šetření a že zde rovněž uvádí náměty na další výzkum ve sledované problematice. V této kapitole však postrádám diskusi výsledků založenou na porovnání relevantních výsledků z předchozích výzkumů.

V poslední závěrečné kapitole autorka shrnuje odpovědi učitelů a žáků na otázky v polostrukturovaných rozhovorech. Jak sama říká (s. 48) „*dílčí odpovědi učitelů jsou odpověďmi na jednotlivé výzkumné otázky*“. Což považuji, jak bylo již poznamenáno výše, za koncepční, resp. metodickou slabinu práce. Ke svým vstupním předpokladům se autorka v závěru již nevrací.

Závěrečné shrnutí ve formě konstatování, že (s. 48): „*Z uvedeného lze říci, že audiovizuální ukázky*

jsou účinným prostředkem a vhodnou didaktickou metodou ve výuce“ (s. 48) považují za zjednodušující zkratku. Jak mj. diplomantka zjistila z rozhovorů s učiteli i žáky, účinným prostředkem se stávají za splnění určitých výukových podmínek.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Diplomová práce je po formální stránce zpracována na poměrně dobré úrovni.

Text diplomové práce je sepsán na 54 stránkách včetně seznamu literatury. Dalších 21 stránek tvoří příloha s prepisem jednotlivých rozhovorů. Vzhledem k tomu, že se nejedná o obsahově hutný text, rozsah hodnocené diplomové práce považují za hraniční.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Přes všechny výše uvedené výhrady doporučuji práci k obhajobě, protože ve svém celku její úroveň splňuje požadavky kladené na absolventa navazujícího magisterského studia učitelského zaměření. Diplomantka prokázala schopnost sledovanou problematiku zasadit do širšího kontextu, vyjádřit se v písemném projevu srozumitelně, citovat podle citační normy a v neposlední řadě získávat nové poznatky a přinášet nové pohledy na problematiku geografického vzdělávání. Svými dílčími výsledky z kvalitativního šetření obohatila výstupy z kvantitativních výzkumů.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

Jak vyplývá z textu posudku, u obhajoby práce požaduji následná vysvětlení:

- 1) Jedná se o aktuální téma, které je také podpořeno současným výzkumem, zvláště pak v zahraničí?
- 2) Proč byl zvolen výzkum kvalitativního charakteru?

A ještě vyžaduji, aby diplomantka odpověděla:

- 3) V čem spočívá přínos diplomové práce pro školní geografii i pro autorku samotnou?

Datum: 2.9.2018

Autor posudku:

Podpis: